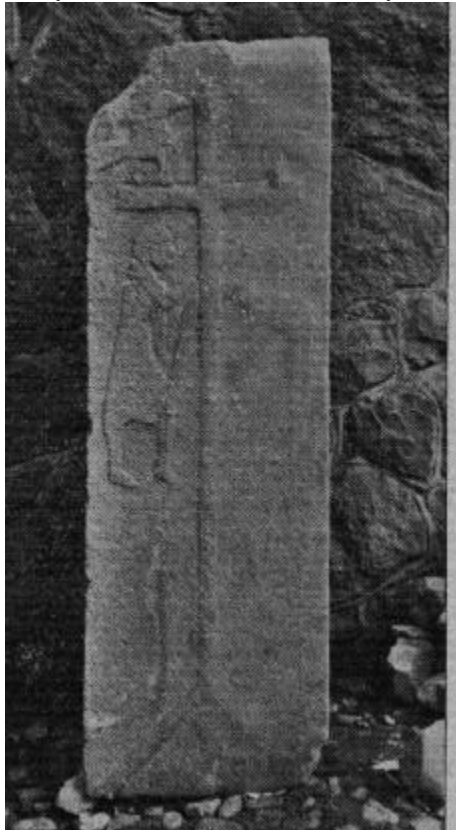

Middelalderlige Figurstenene i Thisted

I Sommeren 1907 så jeg, da jeg gik igennem Nørregade i Thisted, på og i Flugt med det smalle Fortov udfor Gæstgiver Jens Hauges Hus den højre Halvdel af en romansk Ligsten, hvis øvrige Del var dækket af en overliggende Trappesten. Den synlige Del af Stenen var meget udslidt af Fodgængere, men viste der sig dog flade bølgeformede Forhøjninger som Rester, dels af den højre Korsarm, dels af Figurer over og under denne. Ved Forhandling med Gæstgiver Hauge lykkedes det mig at erhverve Stenen og efter Konference med Nationalmuseet samt Kirkeinspektionen i Thisted indsattes Ligstenen i Thisted Kirkes Mur ved Siden af den romanske Ligsten med Runer, som alt fandtes i den sydlige Side af Tårnet, hvor den nu er fredlyst under Nationalmuseets Tilsyn.

Romansk Ligsten fra det 12. Århundrede.

Hvor beklageligt det end er, at Stenen i sin Tid er anbragt på det udsatte Sted, så at den - som hosstående Afbildning viser - er bleven næsten udslidt på højre Side, er det dog endnu den Dag i Dag en interessant og karakteristisk Ligsten fra det 12. Århundrede. Stående på Korsets Tværarme ses to Fugle, den ene stærkt slidt. Disse Fugles Symbolik kan ikke med Sikkerhed udredes. Muligt er det Duer betegnende Freden eller lignende, muligvis skal de tjene til at angive Korset som

Livets Træ. Denne Fremstilling forekommer ikke sjældent, enten således, at der skyder sig Blade ud fra Korsets Stamme eller således, at Dyr eller Fugle finde Læ under eller på Korset. En Ligsten med et ganske lignende Motiv - Kors med Fugle siddende på Korsarmen - findes på Grurup Kirkegård, Hassing Herred.

Figureerne under Korsarmen lader sig endnu vanskeligere bestemme. Muligvis skal herigennem betegnes afdødes Stilling i levende Live. Figuren tilhøjre er et firføddet Dyr vendt til venstre. Mandsfiguren til venstre kan da forklares som en Jæger bærende et eller andet Våben. Men - som sagt - Forklaringen er usikker og vore Oldgranskere have endnu ikke fundet Nøglen til Middelalderens Symbolik på de romanske Figurer og mene - og med Rette - at det derfor er bedre ikke at udtale sig bestemt om denne Symbolik.

Jeg har på Nationalmuseet personlig søgt Oplysning om hvad der kendtes til Stenen. I Arkivet findes en Tegning af Stenen af Professor Wegener fra 1853 og een af Professor Løffler fra 1875. Navnlig på den førstnævnte ses både Fugle- og Dyrefiguren tilhøjre uafslidte, Fuglefiguren ganske lig den på venstre Korsarm, Dyrefiguren som et firføddet Dyr med opstående øren og nedfaldende Bagparti uden Hale, hvorfor det ikke er usandsynligt, at Figuren skal være en Bjørn. Wegener anfører, at "Stenen forhen har tilhørt Skinnerup Kirke", Løffler; at "Stenen skal være kommen fra Sjørring". Sidstnævnte Oplysning går igen hos Trap. Jeg er af den Formening, at ingen af disse Oplysninger er den rette. En ældre, her barnefødt, Dame kan nemlig erindre, at Ligstenen, som i hendes Barndom kaldtes "Bispens Sten", lå på Thisted Kirkegård noget bagved Koret. Hun kan huske, at hun og andre Skolebørn stak Knappenåle ned ved Siden af Stenen, idet de derved bragte et Offer for at formilde de strænge Lærere og fri sig for Skænd i Skolen. Endvidere har jeg fået oplyst, at Jens Hauges Hus er bygget af en tidligere Kirkeværg, Købmand Fjeldgård, for 50-60 År siden. Når nu erindres, at Rådhuset i Thisted med Arrester og Arrestgårde i 1853 i det væsentligste er bygget ind på Kirkegårdens Jord op imod Koret og Stenen sandsynligvis således netop lå på denne Plads, ligger det nær at formode, at Stenen, da Rådhuset byggedes, er bleven kastet tilside og af Købmand Fjeldgård brugt som Trappesten til hans Hus, en lignende Skæbne har jo Tusinder af gamle Gravstene heri Landet fået.

Samtidig med ovennævnte Fund erfarede jeg, at der på een af Kvadrene i Thisted Kirke - som er helt overhvidtet - skulde være en indhugget Figur

af "en Hest der lå på Ryggen". Efter en Del Søgen fandt jeg Kvadren på den sydlige Mur under et Vindu. Der viste sig, da Kalken var fjernet, en

indridset Figur, nærmest lig en løbende Ulv med Tungen ud af Halsen. At Dyret ligger på Ryggen kommer sikkert af, at Bygmesteren, da den ældre og mindre romanske Kirke, hvori Kvadren formodentlig fandtes, blev ombygget, ikke agtede på Figuren og derved kom til at vende Figuren på

Hovedet. Som bekendt findes der rundt om på vore Kirker indsat Kvadre med Dyrefigurer oftest vel nok i Relief, således som f.eks. på Thisted Kirkes Kor - af hvilke Kvadre en Afbildning hidsættes - en Gang imellem dog også indridsede. På Arup Kirke i Vester Hanherred ses således flere Kvadre med Fugle, på Skyum Kirke en Sten, i hvilken er indridset 3 meget råt udførte Dyrebilleder. Den fundne Figursten stammer fra det 12-13. Århundrede og Dyret må siges at gå ind under den meget omfattende varierende Gruppe, der i den arkæologiske Litteratur sammenfattes under Benævnelser: Løver. Om en Hest kan der absolut ikke være Tale.

Jeg takker Dhrr. Direktør Mollerup og Dr. Mackeprang for al god Hjælp til det opnåede Resultat.

H. Billeskov Jansen,
Overretssagfører i Thisted.